№ 17 Փետրվարի 2 Չորեքշաբթի 1883 Փետրվարի 2 Չորեքշաբթի № 17

ՏԱՍՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաքաղաքացիք դիմում են ուղղակի
Тифлисъ. Редакція «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Քաղաքային գործերը:—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ խմբագրին: Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Պարսկաստանից: Արտաքին լուրեր:—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Նամակ Ախալքալաքից:

ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

Այժմ, երբ պ. Մատինով կրկին քաղաքագլուխ ընտրվեցաւ, երբ պ. պ. Խօսրոեվ և Պօպով կրկին վարչութեան (ուպրավայի) անդամներ ընտրվեցան, երբ պ. Իզմայլով կրկին քաղաքային քարտուղար ընտրվեցաւ,—այլ ևս յոյս չը կայ որ մեր քաղաքային ինքնավարութեան ընթացքը, քաղաքային գործերը կառավարելու ձևը մազի չափ փոխվի: Ամեն բան հին ձևով կը շարունակվի, ուրեմն, ամեն բան հին դրութեան մէջ կը մնայ:

Սկզբից, Մատինովին ընտրելու ժամանակ, կազմվեցաւ մի զօրեղ ընդդիմադրութիւն ձայնաւորների շրջանում, բաղկացած մօտ 37 ձայնաւորներից, բայց ընտրութեան րոպէին շատերը յետ կանգնեցին իրանց տուած խօսքից և Մատինովին սև քուէ գցեցին միայն 21 մարդ:

Իսկ վարչութեան անդամներին և քարտուղարին ընտրելու ժամանակ ընդդիմադրութիւնը դարձեալ նուազեց և Մատինովի կուսակցութեանը պատկանողներին սև քուէ գցողները եղան միայն 10 հոգի:

Այսպիսով մեզանում ոչ մի որոշ կուսակցութիւն, որ հիմնվէր ոչ թէ կրքերի և անձնական թշնամութեան վրա, բայց հաստատ համոզմունքի վրա, գոյութիւն ունենալ չէ կարող:

Այժմ, երբ նոյն անձինք ընտրվեցան քաղաքային գործերի ղեկավարները, որոնք արդէն չորս տարի վարում էին քաղաքային գործերը, գոնէ ցանկալի է, որ կազմվէր այժմ ձայնաւորների մէջ մի զօրեղ ընդդիմադրական խումբ, որ անընդհատ քննէր, վերահսկէր քաղաքագլխի և ուպրավայի գործունէութիւնը:

Հարկաւոր է որ այդ խումբը կազմվէր իրանց մէջ համերաշխ մարդկերանցից:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 30 յունվարի

«Մեղուի» № 7 առաջնորդող յօդուածի մէջ, պ. Սպանդարեանը, կամենալով ցոյց տալ, որ «Մշակը» ոչ միայն հակառակ է եղել «Մեղուի» յօբելեանի կատարվելուն, այլ և ,,մինչև անգամ աշխատել է խափանել նրան»—ի թիւս այլոց աւելացնում է.

«Մշակը» մոռացաւ, որ պ. պ. Բարխուդարեանի, Պռօշեանի, Րաֆֆիի, Աղայեանի և ուրիշների յօբելեանները առաջարկելով ակամայ մեծացնում է աւելի «Մեղուի» յօբելեանի նշանակութիւնը, որովհետև դ ր ա ն ց ա մ ե ն ք ի ն մ ի ա ս ի ն իրենց մտքերով և իրենց ձգտումներովը ընդհանրապէս առած ա մ փ ո փ ո ւ մ է ի ր մ է ջ «Մեղուն»:

Յիշեալ միտքը աւելի պլպրանական ձևով կազմակերպելով, պ. Սպանդարեանը շարունակում է.

«Եթէ այդ (այսինքն Բարխուդարեանը, Պռօշեանը և միւսները) և դրանց նման գործողները մի որոշ տարիներում կարող են ժամացոյցի մէջ ժամանակի նշանները լինել, «Մեղուն» ինքը ժամացոյցն է և սլաքը, որ այդ նշանների վրա սլըտոյտ է անում»:

Այդ տողերը յիշեցնում են ինձ Ղօրանի այն տեղերը, ուր Մուհամմէդը, կամենալով ապացուցանել իր քարոզած նոր վարդապետութեան ճըշմարտութիւնը, աշխատում է ցոյց տալ, որ բոլոր ժամանակների յայտնի մարդիկը համերաշխ են եղել իր մտքերի հետ և մ ու ս ու լ մ ա ն ն ե ր են եղել: Մուհամմէդի ասելով, թէ Սողոմոն իմաստունը, թէ Արիստոտէլն ու Պղատօնը, և թէ մինչև անգամ Աղէքսանդր Մակեդոնացին,—բոլորը մ ու ս ու լ մ ա ն ն ե ր են եղել: Ինչպէս պ. Սպանդարեանի ասելով, Բարխուդարեանը, Աղայեանը, Րաֆֆին, միով բանիւ, մեր ժամանակի բոլոր հայ գործիչները մ ե ղ ու ա կ ա ն ն ե ր են.—,,որովհետև դրանց ամենքին միասին իրենց մտքերով և իրենց ձգտումներովը ընդհանրապէս առած ամփոփում է իր մէջ «Մեղուն»: Որովհետև «Մեղուն» ժամացոյցն ու սլաքն է, իսկ մնացած գործիչները նրա ժամանակը որոշող նշաններն են: Եւ բոլորը միասին վեր առած, կազմում են մի ամբողջութիւն...

Թէ ինչ կը պատասխանեն պ. պ. Աղայեանց, Բարխուդարեանց և Պռօշեանց,—այդ իրանց գործն է: Իսկ իմ մասին յայտնում եմ, որ ես կատարեալ անպատուութիւն կը համարեմ «Մեղուի» ժամացոյցի սլաքի ներքոյ ժամանակ որոշող նշաններից մէկը լինել: Ես երբէք համերաշխ, համամիտ, համակամ չեմ եղել «Մեղուի» հետ, և բնաւ լինելու չեմ, քանի որ նա իր ուղղութիւնը չի փոխի: Ես «Մեղուի» յօբելեանի տօնախմբութիւնը համարում եմ մի բիծ հայոց գրականութեան պատմութեան մէջ, որը երբէք չի սրբվի:

Գուցէ պ. Սպանդարեանին այն է առիթ տուել մտածելու, թէ ես համերաշխ եմ «Մեղուի» հետ, որ մենք մեր մասնաւոր խօսակցութիւնների մէջ, շատ հարցերում, շատ անգամ համաձայնվել ենք միմեանց հետ: Բայց եթէ պ. Սպանդարեանը նոյն մտքերը գրի առնէր և առաջարկէր «Մեղուի» պ. խմբագրին տպելու համար, ես հաւատացած եմ, որ պ. Սիմօնեանցը իր խմբագրական կարմիր մատիտով կը քաշէր երկու խաչաձև գծեր նրա յօդուածի վրա և կը ձգէր զամբիւղի մէջ:

Ինքը «Մեղուի» պ. խմբագիրը շատ լաւ գիտէ, որ իմ և իր լրագրի մէջ ոչինչ առնչութիւն չը կայ, ուրեմն և մտքերի ու գաղափարների համերաշխութիւն լինել նոյնպէս անհնարական է: «Մեղուի» պ. խմբագիրը գիտէ, որ ես «Մշակի» գաղափարների ամենամոլեռանդ քարոզողներից մէկն եմ,—և պ. Սիմօնեանցը մի քանի տարի առաջ, կամենալով բացատրել իմ յարաբերութիւնները այդ լրագրի հետ, բաւական յաջողակ կերպով արտայայտեց իր կարծիքը իմ մասին մի հայկական առածով, թէ «կճուճը գլորվեցաւ, իր խուփը գըտաւ»...: Նրա կարծիքով ես կճուճն էի, իսկ «Մշակը»—իմ խուփը:

Այժմ ինչ հրաշքով պ. Սպանդարեանը մի և նոյն ամանի մէջ գտնում է «Մեղուի» ամբողջ մտքերը...

Պ. Սպանդարեանին պէտք է լաւ յայտնի լինի, որ «Մշակի» մէջ գրող և «Մշակի» դրօշին պատկանող մէկը չէ կարող «Մեղուի» հետ համերաշխ լինել,—և ոչ «Մեղուն» «Մշակի» մէջ գրողին կարող է իր բարեկամ կամ համամիտ համարել: Այլ ընդհակառակն, «Մեղուն» միշտ աշխատել է հալածել, հարուածել «Մշակի» կուսակիցներին,—

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿ ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ

Յունվարի 27-ին

«Մեղուի» խ մ բ ա գ ր ու թ ե ա ն կ ա ր գ ա դ ր ու թ ե ա մ բ, անցեալ դեկտեմբեր ամսում կատարվեցաւ այդ լրագրի 25 ամեայ յօբելեանը:

Այդ յօբելեանի վրա մենք հարկաւորութիւն չէինք ունենայ խօսելու, եթէ որ դա նախապատրաստված չը լինէր «Մշակի» դէմ մի ցոյց անելու, եթէ որ դորանով «Մեղուն» չը ձգտէր ցոյց տալ իր թերթի իբր թէ ժողովրդականութիւնը (որ չունի) և դորանով բաժանորդներ որսալու միտքը չունենար: Ուրեմն թող թոյլատրվի, մեզ ևս, մի քանի խօսք ասելու:

«Արջք օրհասականք ի վախճանել շնչոյն՝ հզօրագոյն կուլին» ասում է անմահ Եղիշէն: Չէ կարելի մեղադրել «Մեղուին» որ իր գոյութեան վերջը, կամ վերջի մերձ լինելը զգալով, ամեն միջոց սուրբ ու ներելի է համարում, մի ժամանակ էլ ապրելու համար...:

Մենք անձնականապէս այն համոզմունքի ենք եղել, որ «Մշակը» չարժանացնէր «Մեղուի» և նորայինների բարբաջանքների վրա ուշադրութիւն դարձնել, ինչպէս նա այդ արաւ մի քանի տարի շարունակ: Ամենապատ արհամարհանք, ահա «Մշակի» ամենալաւ պատասխանը «Մեղուի» և նրա խաւարասիրական բանակին:

Մրցումը մի ամենազօրաւոր մղիչ է դէպի յառաջ: Մի առակական առած ասում է «ով որ թշնամի չունի՝ նա մարդ չէ»: Բայց այստեղ հասկացվում է ազնիւ թշնամին, որը բացարձակ զէնքով դուրս է գալիս հրապարակ...: Բայց այն թշնամու, որի դէվիզն է «նպատակը արդարացնում է միջոցը», որը զանազան զրպարտութիւններով, ամենազզուելի ինտրիգաններով ու մատնութիւններով ուզում է վնասել իր հակառակորդին, ստիպել նրան ասպարէզից յետ քաշվելու, այդպիսի թշնամու՝ ասում ենք—դիմակը վայր բերելը բաւական է, որպէս զի ամենքը տեսնեն նրա զզուելի դէմքը՝ իր ամենախայտառակ մերկութեամբ: Այդպիսի թշնամի եղել է «Մեղուն» իր բանակով:

Չը համակրելով «Մեղուին», ճանաչած լինելով նրա վնասակար ուղղութիւնը, նրա դժգոյնութիւնը, այնու ամենայնիւ մենք երբէք չէինք ներելի մեզ այդ լրագրի տարածվելը արգելել այնպիսի վատ միջոցներով, այնպիսի զրպարտութիւններով, ինչպէս այդ թոյլատրում են իրանց անել «Մշակի» վերաբերութեամբ՝ «Մեղուի» աշխատողները: Վերջիններս՝ ճգնում են հաւատացնել ժողովրդին՝ թէ «Մշակը» դաւաճան է, կաշառված է և այլն: Այդ մասին իր տեղում կը խօսենք, այժմ մի ակնարկ ձգենք թէ որքան արժանի է եղել «Մեղուն» յօբելեաններ տօնելու:

Ի՞նչ էր Մանդինեանի «Մեղուն». նզովք, անէծք, հայհոյանք և զրպարտութիւններ, «Հիւսիսափայլի», նրա խմբագրի և գործակիցների դէմ:

Ի՞նչ էր Սիմէօնեանցի «Մեղուն» մինչև 1872 թիւը. մի քննադատիչ, միատեսակ օրօրոցի երգ և հէքեաթների ժողովածու: «Մեղուն» տասնեակ տարիների ընթացքում, անընդունակ եղաւ հայ հասարակութեանը հասկացնել թէ ինչ է լրագիրը, անընդունակ գտնվեցաւ լրագիրը՝ պահանջ դարձնել ժողովրդի դէթ փոքրամասնութեան համար:

Ի՞նչ է եղել «Մեղուն» եօթանասնական թուականներից, այսինքն «Մշակի» հրատարակութեան օրից սկսած մինչ ցայսօր. մի խամելէօն, որ «Մշակի» զօրեղ հոսանքի, զանազան եղիկապոնների և ուրիշների ազդեցութեան տակ՝ բազմազան գոյներ էր ընդունում: Այսօր ազատամիտ, վաղը խաւարասէր, երրորդ օրը չէզոք. միով բանիւ գրեթէ «Մեղուի» իւրաքանչիւր համարը առանձին ուղղութիւն ունէր, նայելով թէ քամին որ կողմից էր փչում...:

Ի՞նչ էր «Մեղուի» 25 ամեայ յօբելեանը—արհեստական միջոց՝ ժողովրդի ջղերի վրա ազդեցութիւն գործելու համար, որպէս զի «Մեղուին» համակրեն: Գոնէ հասկանային ողորմելիները որ ջղային համակրութիւնը րոպէական է և վաղանցուկ, իսկ հիմնաւոր է ու ղ ե ղ ա յ ի ն համակրութիւնը, որ ձեռք է բերվում անկեղծ ու անխոնջ աշխատանքով, ժողովրդի օգտին: Մենք կառաջարկէինք «Մեղուին», իր գոյութիւնը պահպանելու համար, իւրաքանչիւր տարվայ վերջին, իր յօբելեանները կատարել և կարծում ենք որ դժուար չէ դորանց յաջողեցնելը, քանի որ Թիֆլիսի և այլ տեղերի մի քանի հարուստների գրպանը կարող է միշտ ոսկեայ պսակներ, գրիչներ և ադրեսներ հայթայթել, քանի որ գաւառներում՝ ամեն տեղ, «Մեղուն» ունի գործակիցներ որ 50 կոպէկ կամ մի րուբլի չէին խնայի հեռագրներ հասցնելու, որով լսողը կը կարծէր թէ դա ժողովրդական ցոյց է, ժողովրդի զգացմանց արտայայտութիւն է:

Դառնանք «Մեղուի» գործունէութեան, լրագրական ասպարիզում: «Մշակի» հրատարակվելու օրից միայն, «Մեղուն» ստացաւ լրագրի արտաքին տեսք, և մինչ ցայսօր կատարում է այն ողորմելի դերը, ինչ վիճակված է կատարել լարախաղացների չ ա ւ ու շ ն ե ր ի ն, որոնք քննադատում են առաջինիս շարժմունքները: Ամբողջ սիւնակներ, ամբողջ համարներ, «Մեղուն» լցրել է անհամ պամֆլէտներով, չինովի զրպարտութիւններով, որոնցով նա կամեցել է իբր թէ պակասեցնել «Մշակի» նշանակութիւնը հասարակութեան աչքում, որ ընդհակառակը հետզհետէ աճել է: Եթէ պ. Սիմէօնեանց և ընկ. գոնէ մի փոքր թողնէին անձնական կիրքը և լուրջ կերպով խորհէին, այն ժամանակ կը համոզվէին որ «Մշակը» «Մեղուի» բարերարն է եղել, որ վերջինս իր գոյութեամբ պարտաւոր է նրան: (Սորա բացատրութիւնը, «Մշակի» արած գործերի թւում տեսէք): Ոչինչ այնքան զզուելի չէ տեսնել, որքան տեսնել գողին՝ բարոյականութիւն քարոզելիս, մոլին՝ առաքինութիւն, կաշառակերին՝ անշահախնդրութիւն սովորեցնելիս և այլն: Այդ նմանութեամբ, չէ կարելի չը զարմանալ որ «Մեղուն» մեղադրում է «Մշակին» անհետևողութեան մէջ: Ով որ ուշի ուշով հետևել է «Մշակի» ուղղութեանը՝ սկսած սրա հիմնվելու օրից, նա պարզապէս կը տեսնի՝ որ «Մշակը» հետևում է մի նախագծած նպատակի, որ իր առաջադրած նպատակակէտից երբէք չէ շեղվում, որ «Մշակի» այս կամ այն աշխատակցի աւելանալը կամ պակասելը ոչինչ փոփոխութիւն չէ գործում լրագրի ընդհանուր ուղղութեան վրա, ինչպէս այդ տեսնվում է «Մեղուի» մէջ: Բայց ինչ ասած «Մեղուին», որ 1876 թւում սրբ. Մակարի առաջնորդութիւնից հեռանալու պատճառով (որի օրգանն էր այդ թերթը 70-ական թուականներում), էլ պլպրանական գրուածքներ, էլ զզուելի ֆէլիեատօններ, էլ կեղտ չը մնաց, որոնցով չարատաւորէր Էջմիածնի մայր աթոռը և որից զերծ չը մնաց նոյն իսկ ամենայն հայոց կաթողիկոս հանգուցեալ Գէորգի անձնաւորութիւնը..: Եւ յետոյ՝ պատուէրի համեմատ չէ՞ր որ լռեց. սակայն «Մշակը» երբէք ըստ պատուէրի գրած կամ ըստ պատուէրի լռած չէ:

Հարկաւոր է աւելացնել և այն՝ որ այդ լռելու մէջ մասն ունէին և Էջմիածնի օրհնութիւնները, հանդերձ շօշափելի ապացոյցներին: «Մեղուն» չէ՞ր, որ հանգուցեալ սրբ. Այվազովսկին, երբ դեռ նոր էր ժառանգել իր աթոռը, սարսափելի կերպով յարձակվում էր նրա վրա, և դադարեց այն ժամանակ, երբ «Մեղուի» խմբագիր պ. Սիմէօնեանց անձամբ մտերմացաւ սրբազան Գաբրիէլի հետ և վերջում նա էր, որ ալիզորմ ողբում էր սրբազանի մահը:

Սորանց նման իրողութիւններից պարզ տեսնվում է որ «Մեղուն» սեպհական ուղղութիւն չէ ունեցել, այլ կամ ծառայել է իր խմբագրի անձ-

այդ պէտք է պ. Սպանդարեանին լաւ յայտնի լինի: Շեշտում եմ պ. Սպանդարեանին, որովհետև նա ինքը շատ անգամ փորձել է «Մեղուի» հարուածները իր անձի վրա, այն ժամանակ, երբ ինքը նոյնպէս «Մշակի» կուսակցութեանն էր պատկանում և «Մշակի» մէջ էր գրում: Գուցէ նա այժմ մոռացել է այդ ապտակները, բայց հետքերը մինչև այսօր էլ մնում են...

Մի բան, որի մէջ յաջորդաբար է վարվել քսան և հինգ ամեայ «Մեղուն», մի բան որի մէջ բնաւ չէ շեղվել նա իր ուղղութիւնից,—այդ այն է, որ «Մեղուն» միշտ հալածել է, միշտ հարուածել է իր ժամանակում յայտնված փոքր ի շատէ արտակարգ ուժերին (որոնց գաղափարների ամփոփումն է այժմ ձևացնում իրան): «Մեղուն» աշխատել է մինչև անգամ բարոյապէս մեռցնել նրանց, որ ինքը բարձրանայ նրանց դիակների կոյտի վրա, բայց միշտ ինքը ցած է գլորվել: Նա հալածել է Նազարեանցին, Նալբանդեանցին, Այվազովսկուն: Նա հալածել է և—ինձ: Նա աշխատել է թէ իմ գրական վաստակները և թէ իմ անձնաւորութիւնը միշտ սև գունով ներկայացնել հայ հասարակութեանը:

Կը բերեմ շատ փաստերից մի քանիսը միայն.

Ես գրեցի «Հայ երիտասարդութիւնը»—«Մեղուն» իր յատուկ քաղաքավարութեամբ ինձ կոչեց «Թուլուզչի»:

Ես գրեցի «Հայ կինը»—«Մեղուն» իր անմաքուր մտքերով սկսեց շօշափել իմ ընտանեկան կեանքը:

Ես գրեցի «Ջէլալէդդինը» և «Դաւիթ-բէկը»—«Մեղուն» սկսեց ինձ ցոյց տալ որպէս խռովարար:

Ես գրեցի «Քրդական միութիւնը»—«Մեղուն» աշխատեց ապացուցանել, որ քրդերը աւելի բարձր ազգ են քան թէ հայերը:

Ես գրեցի «Ի՞նչ կապ կայ մեր և Թիւրքիայի հայերի մէջ» յօդուածը,—«Մեղուն» ինձ հրատարակեց որպէս բողոքական:

Դեռ «Խաչագողի Յիշատակարանը» տպված չէր, այլ ձեռագրի մէջ կարդացվում էր զանազան շրջաններում,—«Մեղուն» ինձ կոչեց «խաչագող», այն «Մեղուն», որ մինչև այսօր էլ պաշտպանում է մի անձնաւորութեան, որը ծածուկ հալել տուած խաչերը Թիֆլիսում փութերով վաճառում էր (*):

Վերջապէս ես գրեցի «Խենթը»,—«Մեղուն» նրա մէջ ոչ մի նոր միտք չը գտաւ, այլ ասաց, որ այդ աշխատութիւնը «Մշակի» ամբողջ տարիների յայտնած մտքերի (ի հարկէ վնասակար) ի մի հաւաքած ամփոփումն է: Այդ կարծիքի հետ ես համաձայն եմ: Միայն հարցնում եմ. ինչպէս կարող է «Խենթի» հեղինակը, որի գիրքը «Մշակի» գաղափարների միադումար արտայայտութիւնն է, «Մեղուի» հետ համերաշխ լինել: Միթէ «Մեղուն» համակրում է «Խենթի» երազին:

Այդ բոլորից յետոյ ինձ շատ զարմանալի է թւում, որ «Մեղուն» յանկարծ իր լեզուն փոխում է, և իմ մտքերը և իմ ձգտումները, ընդհանրապէս առած, իր մէջ ամփոփված է համարում:

«Մեղուն» մինչև անգամ այնքան մեծ նշանակութիւն տուեց իմ վէպերին, որ յայտնեց, եթէ իմ վէպերը չը տպվէին Մշակի մէջ, այդ լրագիրը ոչ այնքան բաժանորդներ կունենար և ոչ այնքան ընթերցողներ: Այդ նենգաւոր կոմպլիմենտը ես համարում եմ մի երկպառակութեան խնձոր, որ նա գլորում է իմ և «Մշակի» խմբագրի մէջ: Բայց սխալվում է...

Ինչ որ գեղեցիկ է պ. Սպանդարեանի առաջնորդող յօդուածի մէջ, դա է նրա վերջին տողերը: «Մենք կարծում ենք, որ կեանքի մէջ ուրեմն և պարբերական մամուլում բարեկամութեան ժամանակ պէտք է լինել—անկեղծ, իսկ հակառակութեան ժամանակ—ազնիւ:»

Եթէ պ. Սպանդարեանը երաշխաւոր կը լինի «Մեղուի» կողմից իր քարոզած ազնւութեան, այն ժամանակ մենք բաց կանենք այդ քսան և հինգ ամեայ լրագրի հին և նոր համարները և կը քննենք, արդեօք արժէր կատարել մի այսպիսի թերթի յոբելեանը, թէ ոչ:

Րաֆֆի

*) Այդ դէպքում «Մեղուն» շատ մեղադրելի չէ. որովհետև նա ուխտել է լինել Հայաստանեաց սուրբ եկեղեցու պաշտպան և այդ պաշտպանութիւնը պէտք է արտայայտէ նրանով միայն, որ բոլոր կատարված զեղծումների մասին խոհեմութեամբ լռէ. ինչպէս լռութիւն է պահպանում Մանկունու և ընկերութեան կատարած քաջագործութիւնների վերաբերութեամբ:

Ծան. հեղ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 31 յունվարի

Երէկ, 30 յունվար, տեղի ունեցաւ Հ. Բ. ընկերութեան ընդհանուր ժողովը Արծրունու թատրոնում, ընկերութեան խորհրդի 2 անդամ և հինգ փոխանդամ ընտրելու: Առաջարկվեցան ինն հոգի քուէարկելի: Քուէարկողք 46 հոգի էին: Կանոնադրութեան զօրութեամբ, ընտրելիք պէտք է $^{2}/_{3}$ քուէով, այսինքն 31 ձայնով ընտրվէին: Ոչ ոք 26 ձայնից կամ քուէից աւելի չունեցաւ. ուստի ընտրութիւնը չը կայացաւ և, ժամն արդէն ուշ լինելով, յետաձգվեցաւ մինչև առաջիկայ կիրակին, փետրվարի 6-ին: Աջողութիւն:

Այդ ընդհանուր ժողովից անմիջապէս յետ կայացաւ մի այլ ընդհանուր ժողով մի և նոյն տեղում: Հայերէն գրքերի հրատարակութեան ընդհանուր ժողովը: Նախագահում էր պ. Աբգար Յովհաննիսեան: Ներկայ էին մօտ 20 անդամ: Պ. Նախագահը նիստը բաց արաւ յայտնելով, որ, ընկերութիւնը Թիֆլիսում 76 հոգի անդամ ունենալով, ներկայ 20 անդամով նիստը ըստ կանոնադրութեան կայանալի է համարում: Այնուհետև նա առաջարկեց խմբագրական մասնաժողովի համար 3 անդամ ընտրել, ի տեղի նոյն մասնաժողովից հրաժարված 3 անդամներին, որոնք, յաւելացրեց նա, հրաժարված էին ոչ թէ իրենց ժամանակի սղութեան պատճառով, այլ՝ ուրիշ ինչ ինչ պատճառներով: Առաջարկվում են ընտրելիք. քուէարկում և ընտրում են նոր 3 մարդիկ անցեալ երեքի փոխանակ: Հրաժարված էին Աղայեանց, Եղեկեանց, Գեղամեանց. նոր ընտրվեցան Աբիսողոմ Յովհաննիսեանց, Ջիգիթնեան և Խաչատուր Խաչատրեան:

Ընտրութիւնն աւարտելուց յետ միայն, և երբ նախագահը, մի փոքր զօրավարի համարձակ հնարագործութեամբ բերդն առած և դրօշը բարձրութեան վրա պարզած, նիստը փակել էր ուզում, ժողովականներից մէկն յանկարծ հետաքրքրութիւն ունեցաւ հարցնելու թէ ինչն էր արդեօք 3 անդամների հրաժարման յատուկ պատճառը: Պ. Նախագահը յարգեց պ. հարցատուին և բարեհաճեց, թէև ուշ, կարդալ խմբագրական մասնաժողովի պ. Նախագահի նամակը (պատիւ ունելով և նորան), մի նամակ, որի հիման վրա հրաւիրված էր ընդհանուր ժողովը: Վերջապէս կարդալ տուեց նաև հրաժարվածների թուղթը: Բանից երևաց, (ոչ, ներողութիւն, յայտնի չերևաց, այլ՝ աղօտ նշմարվեցաւ) որ ընկերութեան գործերի աջողումը մասնաժողովների համերաշխ գործելումն է համարված եղել և որ ներկայ Վարչական և խմբագրական մասնաժողովների մէջ, մի ինչ որ խառն ժողովում, համերաշխութիւն չէ կայացել և, հրաժա[…]վածների կարծիքով կամ ճաշակով, ինչպէս […] սուր շեշտեց պ. Նախագահը, կայանալ ան[…]կարելի չէ. բան, որին ինքը պ. Նախագահը հ[…]ւատում չէր, ընկերութեան 2 ու կէս տար[…] գոյութեան ժամանակով նորա անցեալ մաս[…]ժողովների խաղաղ և համերաշխ (՞) գործելը […]տի ծայրով ցոյց տալով: Անօգուտ և անհաշխ[…] համարեց նորան օգնութեան հասնել, (երևի չ[…] խորհրդացութեամբ և արթնամտութեամբ նկատ[…]լով, որ պ. Նախագահը, խառն ժողովում պատ[…]հած անցքն և, երկու մասնաժողովների մի քա[…] անդամների կողմից, այնտեղ տեղի ունեց[…] յայտնութիւնները ճաշակի գործ համարել[…] տկարանում է փաստաբանութեան մէջ) այո, […]սում էի, աւելորդ չը համարեց օգնել նրան խ[…]բագրական մասնաժողովի պ. Նախագահը, պ. Յ[…]կոբ Տէր-Յովհաննիսեան, հրապարակաւ և բա[…] ճակատով յայտնելով, որ խառն ժողով[…] մի թեթև և աննշան բան էր եղածը և […] համերաշխութեան բան չը կար: Եւ նա (աւել[…] չը լինի ասել, խառն ժողովի անցքում քաջա[…]թուր խաղացնող այդ ախոյանը, որպէս լսեց[…] արժանահաւատ վկաներից), խորը համոզված […] մարդու պէս, թէ ճշմարտութիւնը իր խօսքում միայն և թէ այդ խօսքն ասած պրծած, բան[…] պարզված վերջացած է, այս անգամ ինքը […] փակել նիստը, հաւաքվելով իր աթոռը թո[…] դուրս գնալ (մոռանալով անշուշտ որ ինքն […]բոլէին պարզ անդամ էր միայն և ոչ Նախագա[…]

Երկար չանենք. այս երկրորդ Նախագա[…] այդպէս մի անբացատրելի սիրով և հրաշածին […]մերաշխութեամբ պինդ գրկելով առաջին […] աւագագոյն Նախագահին (սորան, ներքի[…]պէս, սաստիկ զարմացնելու չափ) և երկու[…] շատ խելացութեամբ, չը կամենալով տան թ[…]ջուկը դրսում բաց անել, ժողովն էլ իր կող[…] յարգելով նոցա տրամադրութիւնը, էլ նիստը […] իրան փակվեցաւ: Աւելին գուցէ ուրիշ տեղ լսէք:

Ժողովական

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Моск. Телеграфъ» լրագրին հաղորդում […] որ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստ[…]թեան մէջ նախագծվում է եկող ուսումնակ[…] տարուց ըէալական ուսումնարաններում աւար[…]

նական կրքերին, որ սերտ կապ են ունեցել նիւթական օգտի հետ, կամ ծառայել է այս կամ այն բարձրաստիճան հոգևորականի, այս կամ այն մեծատան պատուէրները կատարելուն:

«Մեղուն» առանց հոգևոր իշխանութեան գոյութիւն չունի, նրան անհրաժեշտ է մի սինօդականի, մի առաջնորդի խնամակալութիւնը վայելել, որոնցից կախված են եկեղեցական և ուսումնարանական պաշտօններ: Այդ խնամակալութիւնը ձեռք բերելու համար, նա դառնում է որ և է եպիսկոպոսի, առաջնորդի, կամ բարձրաստիճան պաշտօնաւոր եկեղեցականի օրգան: Այստեղ չենք կարող մէջ չը բերել, մեզ՝ գաւառացիներիս յայտնի մի պատմութիւն որ 78/79 թւականներին տեղի ունեցաւ Մանկունու գրասենեակի և պ. Սիմէօնեանցի խմբագրատան մէջ, որով առաջարկվում էր «Մեղուն» բոլորովին Էջմիածնական կամ Մանկունու օրգան դարձնել: Մենք չը գիտենք թէ ինչ վախճան ունեցաւ այդ բանակցութիւնը, բայց դորա կատարվելն էլ բաւականին ճարտարախօս իրողութիւն է «Մեղուի» ինչ լինելուն: Բարձրաստիճան հոգևորականների խնամակալութիւնը վայելելով, շատ բնական է որ եկեղեցական և ուսումնարանական վարչութիւնների մէջ ծառայող անհատների նշանաւոր մասը՝ գոնէ արտաքուստ Մեղուական ձևանային և ստիպված լինէին գործակալութիւն անել «Մեղուին»...:

Յիշում է արդեօք «Մեղուն», «Фаланга» ծաղրական թերթի մի յայտարարութիւնը, որով մի լրագրի մասին ասվում էր, թէ դրա գործակիցները, դրա շուրջ խմբվողները, պաշտօններ ցանկացող անձինք են: Ճիշդ մի և նոյնն էլ կարելի էր ասել «Մեղուի» վերաբերութեամբ: Ահա թէ ինչպիսի անձինք—ըստ մեծի մասին, խմբվում են պ. Սիմէօնեանցի շուրջը, ահա թէ որոնք են պ. Սիմէօնեանցի յոբելեան կատարողները:

Սակայն թող փչի մի հակառակ քամի, թող պ. Սիմէօնեանց իր «протеже»-ների համար իւղալի թէքաներ չը կարողանայ ճարել, և կը տեսնի որ իր այսօրվայ համակրողները ուրուականի պէս կը չքանան: Թող «Մեղուն» գոնէ մի տարի թշնամական դիրք բռնէ հոգ. իշխանութեան վերաբերութեամբ և նրա կորուստը անխուսափելի է: Ուրեմն այդպիսի հանգամանքներով շրջապատված «Մեղուի» հիմնաքարերը լինելու էին, բնականապէս, շողոքորթութիւն և շահախնդրութիւն, իսկ այդ ուղղութեամբ ոչ մի լրագիր չէ կարող ժողովրդականութիւն ստանալ:

«Մեղուն» նման է մի այնպիսի շինութեան՝ որի հիմքը ցեխից է, այդ հիմքի վրա դրվում է շինութիւնը, որ ոչ մի որոշ ձև չունի, դա մի անելի լաբիւրինթոս է, կարկատած ամեն տեսակ ճարտարապետութիւնների տեսակներով, օրինակ. մի-երկու սրբատաշ քարեր, սորանց կից բոլորովին անտաշ ապառաժներ, յետոյ զանազան փտած գերաններ, եւրոպական ճաշակով մեծ պատուհաններ և դորա մօտ մի նեղ ծակ, որից հազիւ կարող էր լոյսը թափանցել, մի կանոնաւոր դուռ, և դորան կից գազանային որջի մուտք. և ամեն կողմից ահագին բացուածքներ, որոնցից ազատ մուտք կը գործէր քամին ու անձրևը. տանիքը՝ մասամբ բաց, մասամբ երկաթէ, մասամբ եղեգնեայ ծածկով և մասամբ էլ հողածածկ: Ահա «Մեղու» լրագրի պատկերը:

Այսպիսի խառնիխուռն շինութեան պահպանութեանը համար «Մեղուի» կուսակիցները մտածեցին բացի յոբելեանի կատարելը, գործ դնել և մի այլ տակտիկա: Որպէս զի «Մշակի» վարկը ձգել կարողանան և «Մեղուի» բաժանորդները շատացնեն, վերջինիս գործակիցները պատուէր տուեցին, գաւառներում տարածել այն լուրը թէ «Մշակը» եկեղեցու դաւաճան է, անկրօն է և այլն և այլն:

Այժմ հարցը պարզելու համար, ընթերցող հասարակութեան ուշադրութիւնը կը խնդրենք դարձնել հետևեալ կէտերի վրա: Նա՞ է արդեօք եկեղեցու դաւաճան, որ իր մերկացուցիչ յօդուածներով աշխատել է մաքրել հոգևոր դասը անարժան անձնաւորութիւններից, թէ նա՞ որ իր շահախնդրական նպատակների դիտմամբ, կամ լռել է եկեղեցու մէջ գործված զեղծումների մասին և կամ մինչև անգամ իր պաշտպանողական յօդուածներով, քաջալերել է ազգի և եկեղեցու տունը քանդող Մանկունիների և նրա հրէշտակաց: Նա՞ է եկեղեցու թշնամի, որ ցաւելով մեր ամուսնացեալ հոգևորականութեան, քահանաների՝ նիւթական անապահով դրութեան վրա և հասկանալով այդ գործիչների բարձր նշանակութիւնը, զանազան ժամանակ յօդուածներ է նուիրել այդ հարցին, և աշխատել է դարձնել հոգ. բարձր. իշխ. ուշադրութիւնը այդ նշանաւոր գործիչների ընտրութեան գործի վրա, որպէս զի զանազան անպատրաստ և անարժան անձինք չարժանանային քահանայական բարձր կոչմանը,—թէ նա՞ որ այդպիսի երևոյթները դիտմամբ չէ հրատարակել, հաւանականապէս այս կամ այն հոգևորականի «խաթրը» չը կոտրելու համար:

Նա՞ է ազգային սեպհականութեանց նախանձախնդիր որ միշտ պահանջել է Էջմիածնական գումարների կանոնաւոր կօնտրօլ (թէև «Մեղուն» էլ Էջմիածնի դէմ ունեցած յարձակմանքի ժամանակ պահանջեց կօնտրօլ, բայց յետոյ ոչ միայն լռեց, այլ այդպիսի հարց բարձրացնելը ազգի շահերին վնասակար ճանաչեց), որպէս զի դրանք Մանկունիների ու Սուքիասեանների բարձրաշէն ու մեծածախս տների կառուցման վրա չը գործադրվէին, թէ նա՞ որ դրան հակառակվելով, կողմնակի պատճառ դարձաւ Էջմիածնի գումարների չողխանալուն:

Եթէ Մանկունու պէս կասկածելի անձնաւորութիւնը իր ժամանակին հեռացրած լինէր սուրբ Էջմիածնից, այժմ՝ այս միջոցին, երբ եկեղեցական վարչութեան մէջ նկատված բազմաթիւ զեղծումների քննութիւնն ու եկեղեցական ներքին բարեկարգութիւնը միայն պէտք է զբաղեցնէր սրբազան սինօդի ուշադրութիւնը, այդ ուշադրութիւնը, ասում ենք, դարձրած չէր լինի Մանկունու արարքները քննելու վրա: Բայց ո՞ր մէկը հաշուենք.... Ասենք այսքանը որ թէև «Մեղուն» իր համակրողներից վայելում է «պաշտպանողական» լրագրի անունը, բայց ցաւելով պէտք է ասենք, որ նա […] թէ ազգային եկեղեցին, ազգի աւանդութիւնն[…] է պաշտպանել, ինչպէս ինքը ձգտում է հա[…]տացնել, այլ պաշտպանել է խաւարը, պաշտպանել է հալածանքը, պաշտպանել է յետադի[…]թիւնը, շողոքորթել է ժողովրդի վատ կրքեր[…] ահա թէ ինչ է արել «Մեղուն» իր գոյութ[…] բոլոր տարիներում:

Բայց ոչ մի արհեստական միջոց չէ կար[…] խախտել այն՝ իսկ ժողովրդականութիւնը, […] ջերմ սէրը որ «Մշակի» համակրողները զգում […] դէպի ազգի միակ անկախ լրագիրը: Թէև «Մշ[…]կի» խմբագիրը իր համակրողների համար, ճա[…]բաների, պարոնների ու այլ հիմնարկութեա[…] մէջ տեղեր չէ ճարում, այլ այդ համակրողն[…] մինչև անգամ անձնական շահերից էլ զրկվ[…] են, սակայն դարձեալ՝ նրանց համակրութիւնը […] նուազում: Դա գրաւական է «Մշակի» առաջա[…]մութեան և ապացուցանում է որ դրա համակ[…]ների զգացմունքը արուեստական չէ այնպէս՝ […]պէս «Մեղուինը»:

Այժմ մի քանի խօսք էլ «Մշակի» մատուց[…] ծառայութիւնների մասին:

«Մշակը» չէ՞ր, որ հային հասկացրեց թէ […] բան է լրագիրը և սորան պահանջ դարձրեց, […] ինչ «Մշակից» առաջ «գազէթ» ասելով ժո[…]վուրդը հասկանում էր մախսարութիւններով […]ված՝ մի տպած թղթի կտոր: «Մշակը» չէ՞ր որ […] մերկացուցիչ յօդուածներով, բացեց մեր ազգի […] արմատացած զանազան ախտերը, որոնց մեր […] տաղէմ լրագրութիւնը ամենայն խնամքով ծ[…]կում էր, որպէս զի օտարները չը տեսնէին […] պակասութիւնները—և դրանով բազմաթիւ չար[…]ների առաջն առաւ: «Մշակը» չէ՞ր որ առա[…] անգամ, մանկավարժական հարցերի վրա մի շ[…] գեղեցկապէս մշակված յօդուածներ նուիրեց: «Մշակը» չէ՞ր, որ պատճառ դարձաւ հին սերնդի […]մեղելուն և դրա տեղ նոր սերնդի կազմակերպ[…]լուն, որոնք իրանց ձեռքը առան հասարակակ[…] գործերի ղեկավարութիւնը: «Մշակը» չէ՞ր

աշակերտներին թոյլ տալ միայն հին լեզուներից քննութիւն բռնել կլասիքական գիմնազիաներում հասունութեան վկայական ստանալու համար: Այդ հարցը զարթեցուց առիթ տուեցին ռէալական ուսումնարաններում աւարտող բազմաթիւ երիտասարդների խնդիրները, մանաւանդ որ այդպիսի մի դէպք եղաւ Սաբուրօվի մինիստրութեան ժամանակ, որը միջնորդեց Թագաւոր Կայսրի մօտ թոյլ տալ Խարկօվի ռէալական ուսումնարանի հինգ աշակերտներին քննութիւն տալ վերոյիշեալ պայմաններով հասունութեան վկայական ստանալու համար. այդ միջնորդութիւնները յաջողութիւն ունեցան:

—

Մեզ գրում են ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԷՏԻՑ որ յունվարի 26-ին վախճանվեցաւ այս քաղաքում տիկին Աննա փիլօյեանց, 83 տարեկան հասակում: Հանգուցեալը, չը նայելով որ հին սերունդին էր պատկանում, միշտ սաստիկ պաշտպան և համակրող էր ուսման: Իրանց մօր յիշատակը յարգելու համար հանգուցեալի որդիները նուիրեցին Նոր-Բայազէտի երկսեռ հայոց դպրոցներին 50 րուբլ:

—

Յունվարի 31-ին ԹԻՖԼԻՍԻ Դումայի մէջ ձայնաւորները քուէարկեցին քաղաքային վարչութեան երկու անդամներին և քաղաքային քարտուղարին: Առաջին պաշտօնների վրա ընտրվեցան դարձեալ Խօսրօեվ և Պօպօվ, իսկ քարտուղար ընտրվեցաւ դարձեալ Իզմայլօվ: Ուրեմն միշտ մի և նոյն անձինք են ընտրվում:

—

Մեզ հեռագրել են ԴԻԼԻՋԱՆԻՑ, յունվարի 31-ից հետևեալը: «Երէկ, գիշերվայ երեք ժամին, յայտնվեցաւ կրակ Մելիքօվի մագազինում, հրդեհը անցաւ և Սիմէօնեանցի խանութներին: Վնասները աչագին են:»

—

Կիրակի, 30-ին յունվարի, Արծրունու թատրոնում ժողով կար հայոց Բարեգործական ընկերութեան: Առաջարկվեցան 8 կամ 9 անձինք, որպէս ընկերութեան խորհրդի անդամներ, որոնք և քուէարկվեցան: Քուէարկվողների մէջ կային Մելիք-Բեգլարեան (բժիշկ), Խալաթեան (բժիշկ), Նաւանդուլեան, Սպանդարեան, Գաւթեան (բժիշկ), Զաքարիա Գրիգորեան, Գասպար Նահապետեան և Դաւիթ Ղորղանեան: Եւ այդ բոլոր քուէարկվողներից ոչ մէկը չընտրվեցաւ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ

—

Բանդարգեազ, 19 յունվարի

Բանդարգեազը Կասպից ծովի նաւահանգիստներից մէկը, որ գտնվում է ծովի արևելա-հարաւային ափում, բնիկ ժողովուրդ չունի, եղածներն օտարական-վաճառականներ են, որոնցից 5 հոգի հայեր են, իսկ մնացեալները պարսիկներ: Չը նայելով որ տեղիս հայ-վաճառականների թիւը շատ սահմանափակ է, բայց նրանց անցեալ 82 թուականի հիմնարկած գործը արժանի է մեծ ուշադրութեան: Նոքա աչքի առաջ ունենալով Պարսկաստանի հայերի թշուառ դրութիւնը, նոցա ուսման կարօտութիւնը, անցեալ նոյեմբեր ամսի 22-ին ժողով կազմելով հիմնեցին «Հայոց եղբայրասիրական ընկերութիւն», որի նպատակը կը լինի ամենայն կերպ օգնել պարսկահայերին: Ընկերութիւնը այժմ պատրաստի ժողոված գումար ունի մօտ 1000 րուբլի: Ընկերութեան կանօնադրութիւնը պատրաստվում է, որ յետոյ առաջադիմի պարսից կառավարութեան հաստատելու:

Թէ որքան գովելի է Բանդարգեազի հայ-վաճառականների այս գործը, դա բացատրութեան կարօտ չէ. միայն այս կասեմ, որ թող չը վհատվեն այդ պարոնները, որ սկսել են մի այդպիսի օգտաւէտ և բարի գործ, թող եռանդով շարունակեն աւելացնել ստորագրողների թիւը, իսկ ապագան կը պսակէ նոցա այդ վեհ հիմնարկութիւնը:

Վերջացնելով նամակս թողնում եմ „ընկերութեան“ վերաբերեալ մանրամասնութիւնները միւս անգամի:

Թ. Փանեանց

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Աւստրիայում, որպէս բազմացեղ և զանազանալեզու պետութեան մէջ, կատաղի գոյութեան կռիւ է շարունակվում այդ պետութիւնը կազմող ազգերի մէջ: «Neue Freie Presse» լրագիրը մեղադրում է չեխերին և ուրիշ սլավեաններին ուրիշ տարրերի վրա գերակշռելու ձգտման մէջ: «Չը բաւականանալով, որ սլավիանացրին Կրայնա,—ասում է նա,—սլավեանները նոյնն են կամենում անել և Կարինտիայում, սլաւօնական լեզուների դասատուութիւնը մտցնելով միջնակարգ ուսումնարաններում: Ցանձնաժողովում արդէն ընդունված է այդ մտքով մի վճիռ. դա, երևի, կընդունի և ռէյխսրատը, և հեշտ կարող է պատահել, որ հետևեալ տարին կը մտցնվի սլաւօնական լեզուներով դասատուութիւնը և ալպեան շրջաններում: Չեխերը իրը թէ շատ անրաւական են սլաւօնացնելու գործողութեամբ: Բայց, այնու ամենայնիւ, Չեխիայում և Մօրավիայում սլաւօնական միջնակարգ ուսումնարանների համար, որոնք չափից դուրս բազմանում են, նպաստ է պահանջվում պետութիւնից: Գալիցիայում նոյնն է: Միջնակարգ ուսումնարանները սակաւ են, բարձրագոյններն են բացանում, իսկ իրանց պրօֆէսօրները չեն բաւականանում: Բարօն Կօնրադ Չեխիայում այդ հիման վրա հակառակվում է բժշկական ֆակուլտէտի բացման: Կոմս Մարտինեց զինուորվում է տարիներին, այսինքն գերմանացի ուսուցիչներին հրաւիրելու դէմ: Բայց մենք ցանկանում ենք, որ գայ մի ժամանակ, երբ կրքերը կը լռեն և ձգտում կը յայտնվի դէպի մարդկային հոգևոր կրթութիւնը:»

—Կ. Պօլսից հեռագրում են յունվարի 25-ին: 2,000 կանայք, մեծ մասամբ զինուորների կանայք, զօռով մտան ֆինանսների մինիստրութիւնը, պահանջելով թոշակների վճարումը:

—«Temps» լրագիրը ասում է, որ թէպէտ առանձին նշանակութիւն չէ հարկաւոր տալ օտարազգի մամուլի գրուածներին, թէ դա մինչև անգամ «Times» լրագիրը լինէր, չէ արգելում, այնու ամենայնիւ, երբեմն ուշադրութիւն դարձնել արտասահմանի վրա և քաղաքական գործողութիւն կատարելուց առաջ, հարց առաջարկէինք մեզ, թէ ծրպիսի տպաւորութիւն կը գործի այդ գործողութիւնը մեր բարեկամների և չէզոքների վրա:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 30 յունվարի: Այսօր յունվարի 30-ին վախճանվեցաւ Ռուսաստանի մէջ եղած հռօմէական բոլոր եկեղեցիների միտրոպօլիտ Անտօնիյ Ֆիալկօվսկի:

ԻՐԲԻՏ, 30 յունվարի: Տօնավաճառի համար բերված են շատ ապրանքներ, բայց յոյս չը կայ որ ապրանքների լաւ պահանջ լինի:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 31 յունվարի: Լուր է տարածված, որ թագադրութեան ժամանակ սինօդը Մօսկվա կը տեղափոխվի: Ս. Պետերբուրգի մէջ ժամանակաւորապէս կը լինի սինօդային գրասենեակ:

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ, 31 յունվարի: Ռումինիան բողոքում է այն բանի դէմ, որ Դունայի կօնֆերենցիայի մէջ նրա ներկայացուցիչը միայն խորհրդակցական ձայն ունենայ և յայտնում է, որ այս ձևով կօնֆերենցիայի վճիռները պարտադիր չեն լինի:

ԲԵՐԼԻՆ, 31 յունվարի: Իշխան Օրլօվ ներկայացաւ կայսրին, կայսրուհուն և թագաժառանգին:

ՓԱՐԻԶ, 31 յունվարի: Իշխան Նապօլէօն իր որդի Վիկտօրի հետ ուղևորվեցաւ Լօնդօն: Կարծում են, որ նոր մինիստրութեան առաջնորդ կը լինի Ֆրէյսինէ:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 1 փետրվարի: Երէկ Ժուկօվսկու յօբելեանը տօնելու ժամանակ մեծ թատրօնի մէջ ներկայ էին կայսրը և կայսրուհին և ուրիշ Բարձր Անձինք: Ցիտունամեայ ծառայութեան համար շնորհված են շքանշաններ Վլադիմիր 1-ին կարգի գեներալ Բրունէրին և Ալէքսանդր-Նեվսկի գեներալ Պօմերանցօվին:

ԲԵՐԼԻՆ, 1 փետրվարի: „Kreuz. Zeitg“. լրագիրը նկատում է, որ Ռուսաստանի զինուորութիւնը՝ զինուորական վերանորոգութիւնների հետևանք է: Մինչև անգամ դըրանց վերացնելուց յետոյ գերմանիան աւելի ուժեղ կը լինի: Մինչև Վիսլա գետի վըրա աւելի շատ կամուրջներ չեն լինի, լեհական ամրոցները միայն պաշտպանողական նշանակութիւն կունենան:

Խմբագիր—Հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

50,000 ր. չափ գումար հաւաքեց յօգուտ Թիւրքիահպատակ ազգայնոց, այն ինչ «Մեղուն» իր ստուար բանակով դորա 1/10 մասը հազիւ կարողացաւ հանգանակել: «Մշակը» չէր որ մեր ազգի այն մեծամասնութեան,—հողագործ դասի վրա, որի վրա պ. Սիմօնեանց և ընկ. իրանց բարձրութիւնից նայել անգամ չեն կամեցել, ուշադրութիւն դարձրեց և միշտ աշխատում է հետազօտել հայ-հողագործ դասի վիճակը և նրա կարիքը: «Մըշակը» բարձրացրեց կալուածական խնդրի պէս կենսական-հերթական հարցը: «Մշակն» էր որ բազմաթիւ յօդուածներ նուիրեց կանանց խնդրին և ցոյց տուեց այն արժանաւոր տեղը, որը բռնած պէտք է լինի կինը՝ իբրև մայր դերդաստանի և իբրև հասարակութեան անդամուհի: «Մշակն» էր որ ժողովրդի միջից դուրս բերեց գրականական ոյժեր: «Մշակը» բարձրացրեց հայերին Եւրօպայի հետ ծանօթացնելու խնդիրը և բոլոր ջանքը գործ դրեց Եւրօպայի կենտրօններից մէկի մէջ՝ տաճկահայոց հարցին ծառայող մի օրգան ունենալու համար, որ և յաջողեցաւ: (Մեղուականները բաւականացան նրանով, որ մի ուրիշ թերթ չը կարողացան ձեռք բերել, այլ իրանց յարձակումներով խոչընդոտ դարձան պ. Սալլի յանձն առած գործի աջողութեանը): «Մշակը» ռուսահայոցս ու տաճկահայոց մէջ միացման շղթան դարձաւ, փոխադարձաբար ծանօթացնելով մեզ միմեանց հետ: «Մշակը» բարձրացրել է տնտեսական խնդիրներ, բազմաթիւ յօդուածներ է նուիրել Թիֆլիսում բարեգործական ընկերութիւն հիմնելու վրա, տնտեսային անտեսութեան, չերամապահութեան, մեղուապահութեան և այլն և այլն հարցերի վրա:

Վերջապէս «Մշակը» չէր որ ազգայնութեան տեսակէտից դրդված, բարձրացրեց կրօնի և ազգութեան խտրութեան գաղափարը: Բայց ինչպէս վերաբերվեցաւ դէպի այդ հարցը «Մեղուն»:

Երբ «Մշակը» այդ հարցը բարձրացրեց, «Մեղուն» մի ահագին դըրդոց հանեց, թէ վտանգաւոր է այդ գաղափարը հայերի մէջ տարածել, թէ դա՝ ազգային եկեղեցու հիմքը կը քանդէ, թէ դեռ վաղ է հայերի մէջ այդպիսի գաղափարներ տարածելը և թէ հետևապէս «Մշակը» թշնամի ու դաւաճան է մեր եկեղեցուն, բողոքական է, անկրօն է, մի խօսքով ինչ զրպարտութիւններ ասես՝ արեցին «Մեղուի» հանճարեղ գործակիցները:

Բայց ինչ ցոյց տուեց իրողութիւնը: Հակառակ «Մեղուի» բարձրացրած աղմուկին, ոչինչ վնաս չը հասաւ լուսաւորչական եկեղեցուն, որովհետև «Մշակը» չէր քարոզում կրօնափոխութիւն, ինչպէս հաւատացնում էր իր ընթերցողներին՝ «Մեղուն», այլ կրօնի և ազգութեան խտրութիւնը և ազգային միաւորութիւն կրօնարաժան հայերի մէջ:

Եւ չը նայելով որ միայն երեք տարի է անցել այդ հարցը ծագեցրած օրից, և արդէն գրեթէ ամեն տեղ՝ հետզհետէ զարգանում է ազգի միութիւնը առանց ուշադրութիւն դարձնելու կրօնի տարբերութեան վրա, որ նկատելի է շատ երևոյթների մէջ: Կրօնարաժան հայերը անխտիր իրանց զաւակները ուղարկում են ազգային ուսումնարաններ, տաճկահպատակ հայերի նեղութեանց համակրանք են ցոյց տալիս թէ խօսքով, և թէ գործով, և նախկին մոլեռանդ ատելութիւնը նշանաւոր կերպով չքանում է: Եւ այսքան արդիւնք երեք տարվայ միջոցում, երբ արժանապէս «ազգային» անուանված «Մեղուն» ամեն ջանք թափում էր և թափում է միջնադարեան կրօնական մոլեռանդութիւն գրգռել ամբոխի մէջ, որ առանց դորան էլ՝ այդ ազգակործան ուղղութեան պատճառով, անջատված է միմեանցից:

Ուրեմն ով է թշնամի եղել ազգին և եկեղեցուն, «Մեղուն» թէ «Մշակը», որ քարոզել թէ օտարակրօն քարոզիչների դէմ Հայաստանեայց եկեղեցին պաշտպանելու համար, անպէտք են բռնութիւնն ու հալածանքը և եթէ դոքա գործադրվում են, հակառակ արդիւնք կարտադրեն, այլ անհրաժեշտ է խօսքի դէմ՝ խօսք, համոզմունքի դէմ համոզմունք գործ դնելով մրցել, և այս անելով՝ նա համոզել է հայ-լուսաւորչականներին կամ սոցա եկեղեցականներին անտարբեր չը մնալ իրանց եկեղեցին պաշտպանելու գործում: «Մշակը» այս հիմանց վրա, առաջարկելով մի քարոզչական ընկերութիւն կազմելը մեր մէջ, դաւաճանել է արդեօք մեր եկեղեցուն, թէ դորան դաւաճանել է այն լրագիրը որ բացարձակապէս քարոզել է ծեծել, ջարդել, անարգել օտարադաւան հայերին...

Բայց կան միամիտներ և չարամիտներ, որոնք «Մեղուի» այս ուղղութիւնը համարում են ազգասէր, եկեղեցասէր: Ողորմելի մարդիկ, որ սեր՝ ամբոխակից չեն կարողանում որոշել և այդպիսի ծառայութիւնների համար, պէնսիօններ, պսակներ և ոսկէ գրիչներ են ընծայում այդպիսի լրագրի խմբագրին... Կեցցէ յառաջադիմութիւնը, որ միջին դարերին յարութիւն է տալիս հայերիս մէջ:

Պ. Սիմէօնեանց և ընկ. մասի փաթաթան են շինել և այն՝ թէ «Մշակը» բողոքական է և չեն սխալվել: Այո, պարոններ, «Մշակը» իր գոյութեամբ բողոքական է, բայց ոչ այն մտքով ինչպէս դուք էք հասկանում, այլ նա բողոք է հարստահարութեան դէմ, բողոք հալածանքի ու բռնութեան դէմ, բողոք ճնշվածի կողմից դէպի ճնշողը, բողոք չահախնդրութեան դէմ, բողոք սուտ ազգասէրների դէմ, բողոք շողոքորթութեան դէմ և այլն և այլն: Ահա թէ ինչ տեսակ բողոքական է եղել «Մշակը»: Շատ բնական է որ այդպիսի լրագրին չը համակրէր խաւարասիրաց բանակը, որ իր բոլոր գործերը զինել վաքարդրել ազգասիրութեան և եկեղեցասիրութեան դիմակով. իսկ այդպիսի մերկացնող ուղղութիւն ունեցող լրագրի գոյութեան պատճառով չէ կարելի պարոններին համարձակօրէն իրանց գործերը առաջացնել (обдѣловать дѣлишки): Խաւարասիրաց բանակի համար բոլորովին ձեռնտու չէ լոյսը. նոքա ուզում են խարխլել այն բազուկը՝ որ միշտ նրանց երեսի քօղը վայր է բերում...

Ահա ժողովրդական (!!!) «Մեղուի» գործերը: Այդ «Մեղուն» ոչ թէ ծաղիկներ—նիւթեր չէ հաւաքել, այլ հաւաքողների մեղրերից օգտւ քաղելով է պարարած եղել: Այդ ազգային թերթի խմբագիրը՝ բարեկամ է եղել Մանկունու պէս անձնաւորութեան հետ, որի արարքները, հակառակ սորա բարեկամների ջանքին՝ ամբիծ աղաւնի ցոյց տալ նրան,—յայտնի են ոչ միայն քաղաքացիներին, այլ և ամենայետընկած գիւղի բնակչին:

Եւ «Մեղուն» իր թմբկացուցիչ, անտեղի պաշտպանողական յօդուածներով՝ ձգտեց առաջն առնել արդարացի պահանջմանց, որոնց համեմատ Մանկունին այժմ հեռացրած կը լինէր Սուրբ Էջմիածնից: Բաւական է, պարոններ, որքան խայտառակվեցանք օտարազգիների առաջ, նըրա համար որ մենք այնքան եկեղեցական իրաւանց նախանձախնդրութիւն և ազգային ինքնասիրութիւն չունեցանք որ դանդաղ Մանկունիներ, իրանց ներկայութեամբ, իրանց վարմունքով ժողովրդի սէրը՝ դէպի հոգևորականութիւնը և առանձնապէս դէպի Էջմիածինը սառցրին, որ Աստուծոյ տաճարին ծառայելու համար անարժան հովիւներ ձեռնադրեցին: Եւ այդ թուք ու մուրը, այդ նշաւակութիւնը՝ այդ արհամարհանքը՝ մենք տարանք... Բաւական է, պարոններ, որքան նուաստացանք: Մանկունուն ծառայողները «Մեղուի» դրօշակի տակ վազեցին իրանց արարքը պաշտպանելու, դուրս բերենք նրանց այդ խայտառակ դրօշակի տակից... Իւրաքանչիւր ազնիւ անձի գործը՝ աւելին կասենք, պարտականութիւնն է խօսել, երբ սուտը ուզում է յաղթող հանդիսանալ ճշմարտութեան վրա, խօսել այն ժամանակ երբ ագռաւը՝ աղաւնի և բազէն՝ սոխակ ձևանալ են ձգտում:

Ի վերջոյ այս էլ կասենք «Մեղուին», որ իզուր նա կարծում է թէ իր մեքենայութիւններով կարող է տապալել «Մշակին»: Այդքանը գիտցէք, պ. Սիմէօնեանց, որ եթէ այդպիսի դէպքը հնարաւոր էլ համարենք, այնու ամենայնիւ, «Մշակի» լռած օրը կը լինի «Մեղուի» անվերականգնելի անկումը, իսկ նոր սերունդը որ առանց «Մշակի» չէ կարող ապրել, պէտք է փնտռէ «Մշակին» և եթէ չը կարողանայ սորան գտնել, պէտք է հիմնէ մի նոր «Մշակ»:

* * *

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԽՈՏ մեծ քանակու-թեամբ 2 ր. 40 կ. պուդը, իսկ մի հակ (մօտ 9 պուդ) առնողների համար 2 ր. 20 կ.: **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ** մէջ նոյն տեղը լապտերներ 30 կոպէկից, ԹԷՅԱՄԱՆՆԵՐ 35 կ., 100 ասեղը 8 կ., պատառակներ 20 կ., կոնֆետներ լուծո-ղական ձէթից, ՓՕՇԻ լուացքի համար: բժշկական ԹՈՒՂԹ վատեր-կլօզետի համար: ՄԵՂՐԱՄՈՄ 32 կ. անգլիական ֆունտը: Մակինտօշներ 6 ր. և այլն:

9—10

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

(ԿՈՒԿԻՍ, ՍԻՄԷՕՆՕՎՍԿԻ ՓՈՂՈՑ, Տ. ՀԱԽ-ՎԵՐԴԵԱՆԻ):

Հիւանդները ընդունվում են ամեն օր:

Առաւօտեան՝ 9—$10^1/_2$ ժ. ՆԱԽԱՍԱՐ-ԴԵԱՆ—վիրաբուժութեան և վեներական հ. և ՐՈՒԴԿՕՎՍԿԻ—կանանց, երեխայոց և ներ-քին հ. $10^1/_2$—12 ժ. ՇԱՀԱԶԻԶԵԱՆՑ—ներքին հ. 12—1 ժ. աչքացաւի ԼԱՐԻՕՆՕՎ—ամեն օր, բացի չորեքշաբթի և կիրակի և ՐԵՅԽ—չորեքշաբթի և կիրակի:

Երեկոյեան՝ 5—7 ժ. ՈՒՇԱԿՕՎ—երե-խայոց և կոկորդի հ. երեքշաբթի, հինգ-շաբթի և շաբաթ: Ջղային և հոգեկան հ. և էլեկտրա-բուժութեան ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆՑ—ամեն օր և, եթէ խորհրդակից նոյն հիւան-դութեանց համար, Ա. ԲԱԲԱՅԵԱՆ—ե-րեքշաբթի և շաբաթ: Ընդհանուր բժշ-կական խորհուրդ (կօնսուլտացիա)—երեքշաբթի և շաբաթ 7—8 ժամը երեկո-յեան: Գիշերօթիկ հիւանդներ: Վարձ՝ խորհուրդ երթևեկներին—50 կոպ. կօնսուլտացիան— 3 ռուբ. չքաւոր-ները—անվարձ:

Հիւանդանոցի կառավարիչ ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ բնակվում է նոյն հիւանդանոցում:

Շուտով կը բացվի հիւանդանոցումը և Ջրա-բուժական բաժանումն, որին կը ձեռնարկի բժիշկ Տելեաֆուս:

(չոր. ուրբ.)

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԲԺՇԿԱՆՈՑԻ դիրեկ-տոր Լիսիցեվ յայտնում է որ բժշկանոցի մէջ ամեն օր լինում է հիւանդների ընդունելութիւնը ա-ռաւօտեան 9 ժամից մինչև 1 ժամ կէսօրից յե-տոյ: Ամեն օր հետևեալ բժշկներ են ընդունում. Յարութինեան ժամը 9-ից մինչև 10 ներ-քին հիւանդութիւններով, Միրզօեվ և Լիսի-ցեվ 10—11 ժամ ներքին հիւանդութիւններով, տիկին Պոտապովա 11-ից մինչև 12 ժամ, կանանց և երեխաների հիւանդութիւններով, Նա-խասարդեանց 12-ից մինչև 1 ժամ վիրաբու-ժական և սիֆիլիտական հիւանդութիւններով: Բացի սրանից Գօրալևիչ (երկուշաբթի օրերը 10—11 ժամ) ընդունում է ներքին հիւանդու-թիւններով, Մէլիքօվ (երեքշաբթի և հինգշաբ-թի օրերը 12—1 ժամ) կանանց և երեխաների հիւանդ., Մինկևիչ (երեքշաբթի և ուրբաթ օ-րերը 9—10 ժամ) վիրաբուժական հիւանդ., Րէյխ (երեքշաբթի և շաբաթ օրերը 10—11 ժամ) աչքի հիւանդ. Բախուտօվ (երեքշաբթի օրերը 11—12 ժամ) մանկաբարձական, կանանց և երեխա-ների հիւ., Բաբաեվ (երեքշաբթի և շաբաթ 11—12 ժամ) Ներվային և ներքին հիւ., Կրասնօ-գլիադօվ (չորեքշաբթի և ուրբաթ 10—11 ժամ) ներքին հիւ., Եանկօվսկի (ուրբաթ և շաբաթ 11—12 ժամ) ներքին և վեներական հիւանդու-թիւններով: Իսկ իր տանը ամեն օր ընդունում է ատամնաբոյժ Վոլֆզօն այն աղքատ հիւանդ-ներին, որոնք բժշկանոցի տոմսակ են ներկայաց-նում:

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿԻՑ ԴՈՒՐՍ ԵԿԱՒ

„ԱՂԲԻՒՐ“

ամսագրի I համարը

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

I Շնորհաւոր նոր տարի, բանաստեղծու-թիւն . . . . . . Ղ. Աղայեանց
II Ուրիշի բունը քեզ բուն չի դառնալ. ծիծեռնակների կեանքից—օր. Մ.
III Օձամանուկ և Արևահատ ազգային հէքիաթ. . . . . Ղ. Աղայեանց
IV Թագաւոր և Արհեստաւոր (վրացե-րէնից). . . . . . օր. Ն. Տ. Մ.
V Աղաւնիներ (Տուրգենևից) Րաֆֆի:
VI Հետաքրքիր լուրեր. Զուարճալիք:
VII Հանելուկներ, շուտասելիքներ ըերուա-ներ, շախմատի, թուաբանական խա-ղեր և այլն:
VIII Թխեր, նոտաներով երգ.

Երկրորդ բաժին.

I Խմբագրութեան կողմից.
II Մատենախօսութիւն՝ իմ նամակները գաբօ.
III Մահացուցակ.
IV Խառն լուրեր.
V Առաջարկութիւններ.
VI Պատասխաններ.

Յայտարարութիւններ

Որովհետև ամսագրի կազմի նկարը Պե-տերբուրգից պէտք է ստացուի ամսոյ 25-ն այդ պատճառով յունվարի համարը ստիպ-ված կը լինենք միայն ամսոյ վերջին ու-ղարկել բաժանորդներին:

Տ. Նազարեանց

Въ Редакціи газеты

«МШАКЪ»

Продается

БРОШЮРА

„ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНІЕ ТУРЕЦКИХЪ АРМЯНЪ.“

Д. Григорія АРЦРУНИ.

Брошюра напечатана въ Москвѣ.
Цѣна 25 коп.

ՀԱՅՈՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ընդհանուր ժողովի նիստը, խորհրդի ծնա-ցեալ երկու անդամներ և հինգ փոխ-ան-դամներ ընտրելու համար, տեղի կունենայ ամսիս 6-ին, կիրակի օրը, առաւօտեան 11 ժամին, Արծրունու թատրոնական դահլի-ճում:

1—3

ОБЪ ИЗДАНІИ

въ 1883 году

ВЪ ТИФЛИСѢ

Еженедѣльнаго юридическаго журнала

„ЮРИДИЧЕСКОЕ ОБОЗРѢНІЕ“

(ГОДЪ ТРЕТІЙ)

Редакція. Тифлисъ, Давидовская улица, домъ Кананова.

Администрація. Тифлисъ, Сололакская ул. д. кн. Меликова.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА: съ доставкою и нересылкою, на годъ 10 р., на 9 мѣс. 8 р. 20 к., на 6 мѣс. 6 р., на 3 мѣс. 3 р. 20 к., на 1 мѣс. 1 р. 20 к.

Издатель А. С. Френкель
Редакторъ А. В. Степановъ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԷՋ ԹԷՅԻ ԳՆԵՐԻ ՆՇԱ-ՆԱՒՈՐ ՓՈՔՐԱՑՈՒՄՆ

(MAISON DE CONFIANCE) ԱՐԾՐՈՒ-ՆՈՒ ԳԱԼԵՐԷԱ № № 156, 157, 158, 159 և 160.

Համեմատեցէք թէյ

1 ր. 10 կ. թէյի հետ ամեն տեղ	1 ր. 30 կ.
1 „ 20 „	1 „ 60 „
1 „ 40 „	1 „ 90 „
1 „ 60 „	2 „ 20 „
1 „ 80 „	2 „ 50 „
ամենալաւը 2 ր.	3 „ — —

Մի և նոյն տեղը գործակալութիւն վա-ճառման շօկօլադի և կակաօ-ֆրայ էսսեն-ցիայի, Պալմերի բիսկվիտների, Բազրի կոն-ֆեկտների, Շեֆիլդի դանակների, Տուրնե-րի գրիչների, Դասոլի հրացանների, Վեկլի ըէվօլվէրների, Բարնսբիի թամբերի, Մեկնի ամաններ, կօլմանի կրախմալ և մանանեխ, Շվարցի ալբօմներ և այլն և այլն:

58—100

ՐԱՖՖԻ

ԽԱՄՍԱՅԻ ՄԵԼԻՔՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.

Գիրքը բաղկացած է 467 երեսներից

Թիֆլիսում վաճառվում է՝

„Մշակի“ խմբագրատանը.—„կենտ-րոնական գրավաճառանոցում“ Միրիմանովի տանը № № 3 և 4. պ. Զաքարիա Գրիգորեանցի „կովկա-սեան գրավաճառանոցում“.— պ. Էնֆիաճեանցի ծխախոտի խանու-թում.— պ. Շահինեանցի ծխախոտի խանութում:

Օտարաքաղաքացիք կարող են դիմել կամ յիշեալ տեղերը, կամ ուղղակի հե-ղինակին հետևեալ հասցէով:

ТИФЛИСЪ. Редакція „Мшакъ“.
РАФФИ.

Մի ԳԵՐՄԱՆՈՒՀԻ տիկին, ՎԻԷՆՆԱՅԻՑ և-կած, միջին հասակի, կը կամենար ՈՒՍՈՒՑ-ՉՈՒՀՈՒ կամ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒՀՈՒ պաշտօն ու-նենալ Թիֆլիսի մի լաւ ընտանիքում: կա-րող է և ԳԱԻԱՌՆԵՐԸ գնալ:

Հասցէն „ՄՇԱԿԻ“ խմբագրատանը:

9—10

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ԱՍՏՂԱԳԷՏԸ

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՊԼԱՏՕՆ ԶՈՒԲՕՎԻ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ **ՐԱՖՖԻ**

Թիֆլիսում գինն է 1 ր. 20 կ.
Թիֆլիսից դուրս . . . 1 ր. 50 կ.

վաճառվում է

„Մշակի“ խմբագրատանը. „կենտրոնա-կան գրավաճառանոցում.“ Զաքարիա Գրիգորեանի „կովկասեան գրավաճա-ռանոցում.“ պ. Շահվերդեանի գրավա-ճառանոցում. պ. պ. Շահինեանցի և Տէր-Գրիգորեանցի ծխախոտի մագազին-ներում:

ԵՐԿԱԹԷ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ

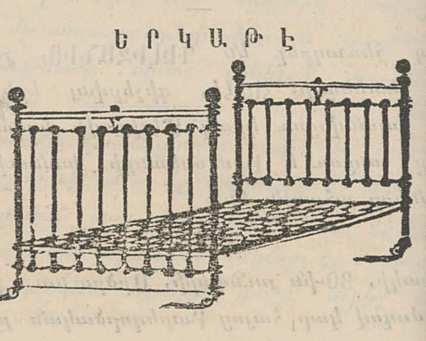

ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐ

Մի հոգու համար 8 ռուբլուց, եր-կու հոգու համար 14 ր., մահիճներ ծովային խոտով լցված 6—9 ր. **ԱՆԳ-ԼԻԱԿԱՆ ԽԱՆՈՒԹԻ ՄԻՋ**: Նոյն տեղը մեծ քանակութեամբ ԱՄԱՆ-ՆԵՐ, դանակներ պատառաքաղներով, երկաթէ ԳՐԻԶՆԵՐ, կողպէքներ, թիեր, տղամարդկերանց և կանանց ԹԱՄԲԵՐ, մատուցարաններ, ԿԼԷՕՆԿԱ, ըէվօլվեր-ներ, ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ, ալբօմներ, կոնֆեկտ-ներ, ԹԷՅ 1-ին հունձի և այլն 2[?]% աւելի լաւ և էժան քան թէ ուրիշ տեղ:

23—100

ԳԱԼԵՐԷԱ **ԱՐԾՐՈՒՆԻ**, ԴՎՈՐՑՈՎԱՅԱ ՓՈՂՈՑ

ՊԱՀԵՍՏ **ԵՒՐՕՊԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ** № 144.

СКЛАДЪ ЕВРОПЕЙСКИХЪ ТОВАРОВЪ

№ 144, **ГАЛЛЕРЕЯ АРЦРУНИ**

Ծախվում են. մեծ քանակութեամբ և խիստ էժան, Վիէննայի ԹՕՆԷԹ Ֆաբ-րիկայի ՄԷԲԷԼԻ ամեն տեսակ, նոյնպէս ՈՍԿԵԶՕԾ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐ հայելիների հա-մար և ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ, լուսանկարների համար ԱԼԲՈՒՄԻ թուղթ, Բէլգիայի ԱՊԱԿԻ-ՆԵՐ պատուհանների համար, ամեն տեսակի, նոյնպէս ՄԱՐՄԱՐԻՕՆ քար, ԹՈՒ-ՋԵԱՑ ԱՄԱՆՆԵՐ էմալով, ՆԻԹՐԱԹ ԴԱՐԺԱՆ, ՈՍԿԻ և ուրիշ շատ ապրանքներ:

ՍՏԱՄՈՔՍԱՅԻՆ ՑԱՒԵՐԸ

ՊԷՊՍԻՆԵԱՆ ԳԻՆԻ „ԲՈՒԴՕ“

Այդ գինին շատ դուրեկան համ ունի, 25 տարի շարունակ գործ է ած-վում հետևեալ դիպվածներում. ԱԽՈՐԺԱԿԻ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹԵԱՆ, ՍՏԱՄՈՔՍԱՅԻՆ ՑԱՒԵՐԻ և առհասարակ ԱՆԿԱՆՕՆ ՄԱՐՍՈՂՈՒԹԵԱՆ ժամանակ:

Պէպսին „Բուդօ“ ճանաչված է Փարիզի բժշկական Ակադեմիայից և արժա-նացաւ առաջին մեդալների ՓԱՐԻԶԻ աշխարահանդիսում 1867 թ. ՎԻԷՆՆԱՅԻ 1873 թ. ՖԻԼԱԴԷԼՖԻԱՅԻ 1876 թ. և ՓԱՐԻԶԻ 1878 թ.:

Paris: Hottot—Boudault, 7, Avenue Victoria.

Գլխաւոր պահեստը ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ Բարձրագոյն հաստատված կովկասեան ըն-կերութեան դեղատան ապրանքների վաճառման:

Դէպօ Շահ-Պարոնեանցի, Գրիմնակի և այլ դեղատներում: